

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE

2004. január 13.(*)

„Baromfihús – Export?visszatérítések – El?zetes döntéshozatalra utalás elmulasztása – Joger?s közigazgatási határozat – E határozatot követ?en a Bíróság által el?zetes döntéshozatali kérdésben hozott ítélet joghatása — Jogbiztonság – A közösségi jog els?bbsége – Az együttm?ködés elve – EK 10. cikk”

A C?453/00. sz. ügyben,

a Bírósághoz a College van Beroep voor het bedrijfsleven (Hollandia) által az EK 234. cikk értelmében, az e bíróság el?tt

a **Kühne & Heitz NV**

és

a **Productschap voor Pluimvee en Eieren**

között folyamatban lév? eljárásban a közösségi jog és különösen az EK 10. cikkb?l ered? együttm?ködés elve értelmezésére vonatkozó el?zetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

A BÍRÓSÁG,

tagjai: V. Skouris elnök, P. Jann, C. W. A. Timmermans, C. Gulmann és J. N. Cunha Rodrigues tanácselnökök, A. La Pergola, J.?P. Puissochet, R. Schintgen, F. Macken, N. Colneric (el?adó) és S. von Bahr bírák,

f?tanácsnok: P. Léger,

hivatalvezet?: L. Hewlett f?tanácsos,

figyelembe véve a következ?k által el?terjesztett írásbeli észrevételeket:

- a Kühne & Heitz NV képviseletében A. J. Braakman advocaat,
 - a Productschap voor Pluimvee en Eieren képviseletében C. M. den Hoed, secrétaire général adjoint,
 - a holland kormány képviseletében H. G. Sevenster, meghatalmazotti min?ségben,
 - a francia kormány képviseletében G. de Bergues és C. Vasak, meghatalmazotti min?ségben,
 - az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében T. van Rijn, meghatalmazotti min?ségben,
 - az EFTA Felügyeleti Hatóság képviseletében B. Eiríksdóttir, meghatalmazotti min?ségben,
- tekintettel a tárgyalásra készített jelentésre,

a Kühne & Heitz NV (képviseli: A. J. Braakman), a holland kormány (képviselik: H. G. Sevenster és J. G. M. van Bakel, meghatalmazotti minőségben, a francia kormány (képviselik: R. Abraham és C. Isidoro, meghatalmazotti minőségben), a Bizottság (képviseli: T. van Rijn) és az EFTA Felügyeleti Hatóság (képviseli: B. Eiríksdóttir) szóbeli észrevételeinek a 2002. október 9-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

a f?tanácsnok indítványának a 2003. június 17-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következ?

Ítéletet

1 A College van Beroep voor het bedrijfsleven 2000. november 1-én meghozott és a Bírósághoz 2000. december 11-én érkezett határozatával az EK 234. cikk alapján el?zetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett el? a közösségi jog és különösen az EK 10. cikkb?l ered? együttm?ködés elve értelmezése tárgyában.

2 E kérdés a Kühne & Heitz NV (a továbbiakban: Kühne & Heitz) és a Productschap voor Pluimvee en Eieren (a továbbiakban: Productschap) között export?visszatérítések fizetése tárgyában folyamatban lév? jogvitában merült fel.

Jogi háttér

3 Az EK 10. cikk az alábbiak szerint rendelkezik:

„A tagállamok az e szerződésb?l, illetve a Közösség intézményeinek intézkedéseib?l ered? kötelezettségek teljesítésének biztosítása érdekében megteszik a megfelel? általános vagy különös intézkedéseket. A tagállamok el?segítik a Közösség feladatainak teljesítését.

A tagállamok tartózkodnak minden olyan intézkedést?l, amely veszélyeztetheti e szerződés célkit?zéseiinek megvalósítását.”

4 A holland jogot illet?en a legutóbb 2001. december 12-én módosított (Stbl. 2001, 664. o.), 1992. június 4-i Algemene wet bestuursrecht (általános közigazgatási törvény) 4:6. cikke és 8:88. cikke kimondja:

„4:6. cikk

(1) Ha a kérelem tárgyában egészben vagy részben elutasító határozat születik, új kérelem kizárólag akkor nyújtható be, ha a kérelmez? új tényekre vagy megváltozott körülményekre hivatkozik.

(2) Ha nem hivatkoznak új tényekre vagy megváltozott körülményekre, a közigazgatási szerv a kérelmet a 4:5. cikk alkalmazása nélkül, a korábbi elutasító határozatra történ? utalással elutasíthatja.

[...]

8:88. cikk

(1) A bíróság a fél kérelmére felülvizsgálhatja a joger?re emelkedett ítéletet azon tények és körülmények figyelembevételével, amelyek:

- a) az ítélelhozatalt megel?zen k?vetkeztek be;
- b) a felperesnek azokr?l az ítélelhozatalt megel?zen nem volt, és ésszer?en nem is lehetett tudomása; és
- c) amennyiben azok a bíróság el?tt ismertek lettek volna, eltér? bírósági határozatot eredményeztek volna.

(2) A 6. fejezet, illetve a 8.2. és a 8.3. cím szükség esetén meglel?en alkalmazandó.”

Az alapeljárás

5 Az 1986 decembere és 1987 decembere közötti id?szakban a Kühne & Heitz bizonyos mennyiség? darabolt baromfit exportált harmadik országokba. A holland vámhatóságokhoz benyújtott nyilatkozataiban ezen árut a közös vámtarifa 02.02 B II e) 3 („láb és részei egyéb baromfiból”) alszáma alá tartozóként jelölte meg. Az említett nyilatkozatok alapján a Productschap az említett alszámnak meglel? export?visszatérítéseket engedélyezett, és kifizette a kapcsolódó összegeket.

6 Ellen?rzést követ?en a Productschap az említett árut a 02.02 B II ex g („egyéb”) alszám alá sorolta át. Ezen átsorolás következtében 970 950,98 NLG megtérítését követelte.

7 Mivel a fenti megtérítési kérelemmel kapcsolatos panaszát elutasították, a Kühne & Heitz fellebbezést nyújtott be ezen elutasító határozattal szemben a College van Beroep voor het bedrijfsleven el?tt. E bíróság 1991. november 22?i ítéletével (a továbbiakban: 1991. november 22?i ítélet) elutasította a fellebbezést azzal az indokkal, hogy a szóban forgó áru nem tartozott a 02.02 B II e) 3. alszám értelmében vett „láb” fogalma alá. Az említett ügyben a Kühne & Heitz nem kérte, hogy el?zetes döntéshozatali eljárás keretében kérdést terjesszenek a Bíróság elé.

8 A fentieket követ?en a Bíróság a C?151/93. sz. Voogd Vleesimport en ?export ügyben 1994. október 5?én hozott ítéletében (EBHT 1994., I?4915. o.) az alábbiak szerint határozott:

„20 Egy olyan láb, amelyhez a hát egy darabja is hozzátartozik, a régi Nómenklatúra 02.02 B II e) 3 alszáma és az új Nómenklatúra 02074151000 alszáma szerint lábnak min?sül, amennyiben az említett hátdarab nem meglel? nagyságú ahhoz, hogy a termék lényeges jellemz?jét képezhesse.

21 Annak megítéléséhez, hogy fennáll?e a fenti helyzet – mivel az adott id?szakban nem létezett közösségi szabályozás – a nemzeti bíróságnak kell a nemzeti kereskedelmi szokásokat és a húsbontás hagyományos módszereit figyelembe vennie.”

9 A fent hivatkozott Voogd Vleesimport en -export ügyben hozott ítélet alapján a Kühne & Heitz azon visszatérítések fizetése iránti kérelmet terjesztett a Productschap elé, amelyek megtérítését szerinte az utóbbi helytelenül követelte, és kérte azon magasabb összegnek meglel? összeg megfizetését, amelyet visszatérítés címen kapott volna, ha az 1987 decemberét követ?en exportált csirkelábakat az említett ítéletnek meglel?en sorolták volna be.

10 A Productschap a fenti kérelmeket elutasította, és a hozzá benyújtott panasz elbírálása során 1997. július 21?i határozatával fenntartotta a korábbi elutasító határozatát. A Kühne & Heitz ezt követ?en fellebbezést nyújtott be az utóbbi határozat ellen, amely az alapeljárás tárgyát képezi.

Az elzetes döntéshozatalra utaló határozat és az elzetes döntéshozatalra elterjesztett kérdés

11 Elzetes döntéshozatalra utaló határozatában a College van Beroep voor het bedrijfsleven elutasította a Kühne & Heitz által elé terjesztett második kérelmet, amely azon magasabb összegnek megfelelő összeg megfizetésével kapcsolatos, amelyre e társaság saját megítélése szerint az 1987 decemberét követően teljesített exportálások kapcsán jogosult.

12 A Kühne & Heitz által benyújtott első kérelmet illetően, amely azon visszatérítések megfizetésével kapcsolatos, amelyek megtérítését az utóbbi helytelenül követelte, a College van Beroep voor het bedrijfsleven rámutat, hogy a holland jogban fszabály szerint a közigazgatási hatóságnak minden esetben hatásköre van a jogerős határozat visszavonására. E hatáskör fennállása a körülményektől függően maga után vonhatja az ilyen határozat visszavonásának kötelezettségét.

13 A College van Beroep voor het bedrijfsleven úgy véli, hogy a Productschap e megfontolásokat nem vette figyelembe, amikor azt állította, hogy a Kühne & Heitz az 1991. november 22-i ítélettel kapcsolatban csak az ugyanazon bíróság előtt elterjeszthet felülvizsgálati jogorvoslattal rendelkezett. A Productschap következképpen téves jogértelmezésre alapította érvelését.

14 Az említett bíróság azonban úgy véli, hogy bár az említett indokból fszabály szerint hatályon kívül lehet helyezni az 1997. július 21-i ítéletet, e hatályon kívül helyezésnek csak akkor lenne haszna és értelme, ha bizonyos lenne, hogy a Productschap nem csupán hatáskörrel bír a korábbi határozatok visszavonására, hanem köteles is minden egyes exportált áru esetében a visszatérítési jogosultság létezésének felülvizsgálatára, és igenlő válasz esetén e visszatérítés meghatározására.

15 Az ilyen felülvizsgálati kötelezettséget illetően a College van Beroep voor het bedrijfsleven megjegyzi, hogy abból az elvből kell kiindulni, amely szerint a jogerős közigazgatási határozatnál későbbi ítélezési gyakorlat önmagában nem befolyásolhatja a határozat jogerős jellegét. Ugyanez a helyzet a Bíróság elzetes döntései esetében is, mivel a jogot az értelmezett rendelkezés hatálybalépésétől kezdődően kellene a Bíróság által adott értelmezésnek megfelelően értelmezni, ha a Bíróság nem rendelkezik kifejezetten eltérően. A kérdést elterjesztő bíróság azt állítja, hogy azon elképzelés, amely szabályként tünteti fel azon körülményt, hogy a jogerőssé vált határozatokat módosítani kell az utólagos – a jelen esetben közösségi – ítélezési gyakorlatnak való megfelelés érdekében, közigazgatási zavarhoz vezet, súlyosan sérti a jogbiztonságot, és ezért elfogadhatatlan.

16 A College van Beroep voor het bedrijfsleven azonban rámutat, hogy a holland jog bizonyos esetekben elismeri azt a lehetőséget, hogy a későbbi ítélezési gyakorlat következményekkel bírjon olyan ügyekben, amelyek esetében a jogorvoslati lehetőségek kimerültek. E tekintetben – az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek a büntetőügyekben gyakorolt joghatásai vonatkozásában – emlékeztet a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) ítélezési gyakorlatára. E szerint a Hoge Raad der Nederlanden egyik 1991. február 1-jei ítéletében (Nederlandse Jurisprudentie – NJ – 1991, 413. o.) az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkében biztosított alapvető jog megsértésének utólagos felfedezése olyan meghatározó indok, amely akadályát képezheti valamely büntetőügyben hozott, jogorvoslattal meg nem támadható határozat végrehajtásának.

17 A College van Beroep voor het bedrijfsleven arra keresi a választ, hogy nem lenne-e indokolt eltekinteni a közigazgatási határozat jogerős jellegétől az eltte folyamatban lévőhöz

hasznos esetben, ahol először is a Kühne & Heitz kimerítette a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket, másodszor a közösségi jognak a közigazgatási szerv által végzett értelmezése ellentétesnek bizonyult a Bíróság utóbb hozott ítéletével, harmadszor pedig az érdekelt fél a Bíróság említett ítéletéről történő tudomásszerzést követően haladéktalanul a közigazgatási szervhez fordult.

18 E kérdés különösen az EK 234. cikkre tekintettel igazolható, amely szerint az a bíróság, amelynek határozatai ellen nincs jogorvoslati lehetőség, köteles előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz fordulni. A College van Beroep voor het bedrijfsleven 1991-ben helytelenül vélte úgy, hogy mentesült e kötelezettség alól, mivel a 283/81. sz., Cilfit és társai ügyben 1982. október 6-án hozott ítéletnek (EBHT 1982., 3415. o.) megfelelően úgy ítélte meg, hogy az érintett alszámok értelmezése kétségektől mentes. Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a közösségi jog tényleges és teljes végrehajtása feltételezi-e, hogy az előtte folyamatban lévő hasonló ügyben a közigazgatási határozat jogerejének szabálya rugalmasabbá válik.

19 A fenti megfontolások alapján a College van Beroep voor het bedrijfsleven az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A közösségi jog és különösen az EK 10. cikk által előírt, a Közösséggel való jóhiszemű együttműködés elve alapján köteles-e valamely közigazgatási szerv a jelen határozatban kifejtett körülmények között valamely jogerőssé vált határozat visszavonására annak érdekében, hogy biztosítsa a – valamely előzetes döntéshozatal tárgyában utólag hozott határozatra tekintettel értelmezendő – közösségi jog teljes érvényesülését?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

20 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az állam minden szerve köteles a hatáskörén belül biztosítani a közösségi jog rendelkezéseinek betartását (lásd a C-8/88. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 1990. június 12-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-2321. o.] 13. pontját).

21 Azon értelmezés, amelyet a Bíróság az EK 234. cikk alapján ráruházott hatáskör alapján valamely közösségi jogszabályra vonatkozóan kifejt, szükség esetén megmagyarázza és pontosítja e szabály jelentését és terjedelmét, amely szerint azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna (lásd különösen a 61/79. sz. Denkavit italiana ügyben 1980. március 27-én hozott ítélet [EBHT 1980., 1205. o.] 16. pontját és a C-50/96. sz., Deutsche Telekom ügyben 2000. február 10-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6743. o.] 43. pontját).

22 Ebből következően az így értelmezett közösségi jogi szabályt a közigazgatási szerveknek hatáskörükben alkalmazniuk kell a Bíróságnak az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélete előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is.

23 Az alapeljárás kapcsán felmerül a kérdés, hogy a fenti kötelezettséget attól függetlenül teljesíteni kell-e, hogy a közigazgatási határozat azt megelőzően jogerőssé vált, hogy a Bíróság – értelmezés iránti, előzetes döntéshozatali kérelem tárgyában hozott – ítéletének figyelembevétele érdekében kérték volna annak felülvizsgálatát.

24 Emlékeztetni kell arra, hogy a jogbiztonság elve a közösségi jog által elismert alapvető jogelvek körébe tartozik. Valamely közigazgatási határozat jogereje, amely az ésszerű jogorvoslati határidő leteltével vagy a jogorvoslati jog kimerítésével áll be, hozzájárul az említett biztonsághoz, és azzal a következménnyel jár, hogy a közösségi jog nem követeli meg, hogy a közigazgatási

szerv f?szabály szerint köteles legyen visszavonni az ily módon joger?ssé vált közigazgatási határozatot.

25 A kérdést el?terjeszt? bíróság mindazonáltal pontosította, hogy a holland jogban – harmadik személy érdekeinek sérelme nélkül – a nemzeti közigazgatási szerv minden esetben rendelkezik hatáskörrel a joger?s határozat visszavonására, és hogy a körülményekt?l függ?en e hatáskör maga után vonhatja az ilyen határozat visszavonásának kötelezettségét még akkor is, ha az említett jogszabály nem írja el? az illetékes hatóság számára, hogy a joger?s közigazgatási határozatokat – a kés?bbi ítélkezési gyakorlatnak való megfelelés érdekében – rendszeresen visszavonja. Az említett bíróság kérdése arra irányul, hogy az alapügyben felmerültekhez hasonló körülmények esetén a közösségi jogból következik-e a joger?s közigazgatási határozat visszavonásának kötelezettsége.

26 Ahogyan az ügy irataiból is kit?nik, az említett körülmények a következ?k: el?ször is a nemzeti jog elismeri a közigazgatási szerv hatáskörét az alapügyben szóban forgó, joger?re emelkedett határozat visszavonására. Másodszor az említett határozat olyan nemzeti bíróság ítélete következtében vált joger?ssé, amely ellen nincs bírói jogorvoslat. Harmadszor az említett ítélet a Bíróság kés?bbi ítélkezési gyakorlatára tekintettel a közösségi jog téves – az EK 234. cikkének harmadik bekezdésében foglalt feltételek szerinti el?zetes döntéshozatal iránti kérelem el?terjesztése nélkül elfogadott – értelmezésén alapszik. Negyedszer pedig az érdekelt az említett ítélkezési gyakorlatról történt tudomásszerzést követ?en haladéktalanul a közigazgatási szervhez fordult.

27 E körülmények között az EK 10. cikkb?l ered? együttm?ködés elve alkalmazásával a közigazgatási szerv köteles az említett határozatot felülvizsgálni annak érdekében, hogy figyelembe vegye valamely releváns közösségi jogi rendelkezésnek a Bíróság által utóbb adott értelmezését. Az említett szervnek kell – e felülvizsgálat eredményének függvényében – meghatároznia, hogy milyen mértékben kell – harmadik személy érdekeinek sérelme nélkül – a szóban forgó határozatot visszavonni.

28 A fenti megfontolásokra tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 10. cikkb?l ered? együttm?ködés elve alapján a közigazgatási szerv ilyen irányú kérelem esetén köteles felülvizsgálni a joger?s közigazgatási határozatot a releváns rendelkezésre vonatkozóan a Bíróság által id?közben adott értelmezés figyelembevételére érdekében, amennyiben

- a nemzeti jog alapján hatáskörrel rendelkezik e határozat visszavonására;
- a kérdéses határozat valamely végs? fokon eljáró nemzeti bíróság ítélete következtében vált joger?ssé;
- az említett ítélet a Bíróság kés?bbi ítélkezési gyakorlatára tekintettel a közösségi jog téves – az EK 234. cikkének harmadik bekezdésében foglalt feltételek szerinti el?zetes döntéshozatal iránti kérelem el?terjesztése nélkül elfogadott – értelmezésén alapszik, és
- az érdekelt az említett ítélkezési gyakorlatról történt tudomásszerzést követ?en haladéktalanul a közigazgatási szervhez fordult.

A költségekr?l

29 A holland és a francia kormány, valamint a Bizottság és az EFTA Felügyeleti Hatóság részér?l az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek nem téríthet?k meg. Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vev? felek számára a kérdést el?terjeszt? bíróság el?tt folyamatban lév? eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a

költségekről.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG

a College van Beroep voor het bedrijfsleven 2000. november 17-jei határozatával hozzá intézett kérdésére válaszolva a következőképpen határozott:

Az EK 10. cikkből eredő együttműködés elve alkalmazásával a közigazgatási szerv köteles az erre irányuló kérelem alapján a jogerős határozatot felülvizsgálni annak érdekében, hogy figyelembe vegye valamely releváns közösségi jogi rendelkezésnek a Bíróság által utóbb adott értelmezését, amennyiben:

- a nemzeti jog alapján hatáskörrel rendelkezik e határozat visszavonására;
- a kérdéses határozat valamely végső fokon eljáró nemzeti bíróság ítélete következtében vált jogerőssé;
- az említett ítélet a Bíróság későbbi ítélkezési gyakorlatára tekintettel a közösségi jog téves – az EK 234. cikkének harmadik bekezdésében foglalt feltételek szerinti elzáró döntéshozatal iránti kérelem elterjesztése nélkül elfogadott – értelmezésén alapszik, és
- az érdekelt az említett ítélkezési gyakorlatról történt tudomásszerzést követően haladéktalanul a közigazgatási szervhez fordult.

Skouris

Jann

Timmermans

Gulmann

Cunha Rodrigues

La Pergola

Puissochet

Schintgen

Macken

Colneric

von Bahr

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. január 13-i nyilvános ülésen.

R. Grass

V. Skouris

hivatalvezet?

elnök

* Az eljárás nyelve: holland.